ДОДАТОК до „БУКОВИНИ“.

РУСКА РАДА

НАРОДНА ҐАЗЕТА

Виходить що тижня в пятницю

Адрес Редакциї: „РУСКА РАДА“ в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

Коштує річно 4 корони.

Ч. 36. Чернівці, дня 6. (19.) вересня 1902. Рік V.

Люди а воли.

Як би віл знав, яку має силу, то певно опер би ся й кільком, не то одному чоловікови; а то бачимо день у день, як слабосилий хлопчина-пастух гонить і цїлу череду худоби, куда загадає.

Оттак то, панове громада, саме так дїє ся і з нами, як з тими сильними волами, що то в них нема сьмідомости своєї сили. Громада великий чоловік, каже приповідка, і правду каже, бо громада має велику силу, багато може, але лише громада розумна, сьвітла, що сьвідома свої сили, котра знає, що вона великий чоловік. На жаль і на превелику свою шкоду наші громади, наші люди не знають, не сьвідомі свої сили, їх леда-яка лянка-пастух гонить, куди хоче, провадить туди, де єму сего треба, керує так, аби з того вийшла користь для него; а ми йдемо за ним, чи біжимо вперед него, як ті воли, що не знають свої сили а лиш чують голос погонича, чи бачать батіг пастуха, і гадають, що той погонич-пастух не знати що, котрого слухати, ба й бояти ся треба.

І ми, панове громада, не сьвідомі свої сили, бо не знаємо свого права, бо ми темні, непросьвічені. Ще від часів неволї та панщини лишила ся в наших головах та думка, що наш мужик лиш на те, аби робив і слухав кождої лянки; що ми мужики на те на сьвітї, щоби другим служити, чужій волї підчиняти ся, чужим примхам догоджувати; отже й що ми Русини і все, що руске, нї до чого, а все чуже то висше, красше, лїпше; що тому то треба покидати своє рідне, бо негідне, а хапати ся чужого, бо лиш воно добре й пожиточне.

А відки взяла ся у нас отся нерозумна гадка?

Подивіть ся знов на вола й відповідь готова; не дурно-ж каже й приповідка: Чого бик навик, того й риче. І ми привикли з давен-давна до такого ладу, що нїбито ми воли, отже й на те є на сьвітї, щоби людем служити. Та ба, за часів панщини, отже ще лиш півсотнї лїт тому було хоч так, що „люди“ ще годували „волів“, що на них робили, як се чинить кождий господар. Але тепер бо настали часи, що наші „геcподарі“ нас не то що не годують за нашу покору, а женуть нас у пропасть, аби позбути ся „волів“ і забрати ту землю, яку вони спасають, на свій пожиток. Ось вам, панове громада, то, до чого йдуть наші погоничі-пастухи і їх господарі! А ми бідолашні слухаємо їх голосу, боїмо ся їх батога, як ті нерозумні воли; бо не знаємо, куди нас женуть і на що, а не знаємо сего, бо ми темні-непросьвічені. Ми не знаємо й того, яку силу дає нам Боже і цїсарске право, щоби оперти ся тим ворогам, що нас женуть просто на заріз-погибель; ми не відаємо, що нас є громада велика тай що громада справдї великий чоловік.

Крайний час, панове громада, щоби й ми пізнали, хто ми, яке наше право, яка наша сила; крайна пора, щоби й ми

перестали бути волами а стали людьми, щоби ми перестали страхати ся голосу а хочби й батога наших погоничів-ворогів і їх ґаздів; послїдна година, отямити ся, що ми рівноправні з ними люди сьвідомі своїх прав і своєї сили. А щоби се всїм нам стало ясно, то поговоримо об сїм ще докладнїйше і більше.

Письмо з Пядиківцїв.

Дві недїлї тому кукона Цопиха надула губи, склала за плечи руки тай вицмокує: „Я собі Волошка, тай вже; ви мужики-мурґи, а я паня, тай вже“, ще й звертїла ся і пішла тропацїки, так що ґудз на хустцї пішов ходором. Ми таки зараз похопились, що в кукони не всї дома, бо де старій жінцї таке виправляти! Та дивимось, а то заїзджають брики з самими панотцями, галас, крик як на ярмарку, а Ленківский панотець Петраску траскає батогом, трясе великою бородою, та висьпіває якоїсь „бум-бум, бум-бум, голі пяти“. Дивимось, а худоребрі шкапята нашого панотчика Рудейчука таскають ще одну кумпанію, а то синок нашої кукони Думітру везе архирумунїзатора Дізя Беяна, котрий любить волочити ся рускими селами і баламутити корінний руский нарід. Рахуємо: є девять панотцїв. Чого прийшли сюди? Прийшли навертати шляхту до романїї, бо дуже занепокоїли ся тим, що Пядиківскі резеші недавно тому витали в себе своїх щирих братів з товариства „рускої православної шляхти“, а їм жаль, аби вони були Русинами і людьми, а хотїли би їх конче збаламутити. Коли приїхали румунїзатори-панотцї, не було ще сїльских гостий, бо нїхто з резешів не квапив ся йти на „баль“, аби там собі з їх народности кепкували. Тогди повисилали панотцї свої брики по селу, аби фірмани попривозили гостий на „баль“ а Беян передав ще пятку тим гостям, що більше ласі були на крейцар, як цїкаві видїти его чесну свячену голову. Так з гіркою склептали „баль“ мізерний. Драчиньский панотець Луческул взяв ще Беяна попід пахи і оба пішли поміж шляхту на роздобенди, та все до неї „сарут мануца“ та „плакачуня“, хоть добре знають по руски і з наших руских книшів жиють. А вікарій Влад виліз на ослін, перехрестив ся й поцїлював волоскі ленти „трікольори“, які завішала на цвик кукона Цопиха. Відтак встромив вказуючий палець на трікольори і виголосив до шляхти руґачуню, аби она покинула свою рідню і стреміла до трікольорів. Панотець Петраску зачав на се знов траскати і розійшов ся траскіт по цїлій хатї. Відтак запишнили ся панотчики, сказали „буна сара“ і махнули гурмою до нашого румунїзатора Рудейчука, аби єму помочи стеребити Пядиківскі колачі. Там ухкали цїлу ніч і другої днини, добродійка всї кури вирізала, а коли славний „патріот“ Беян обгризав послїдне стегно з чубатої шляхотскої „ґаїни“, почав присягати ся, що розтріскає цїлу консисторию, наколи она не пішле Рудейчукови червоний пояс, на що затраскав знов свинцїя Петраску, а Влайко аж заревів з радости над вивисшенєм такого золотоустого церковного учителя, яким є свинцїя Рудейчук.

Учителї Цопа, Влайко і Шкраба, що вчать наших руских дїтий в православній народній школї в Чернівцях, зачали на нас Русинів таки з проста виревкувати, так що навіть фірмани майже що їх не прочухали. А наші сїльскі ґазди постановили, як би румунїзатори відважились ще сюди загощувати для баламученя і підюджуваня супокійного народу, їм показати, що то значить твердий руский кулак. Ми не йдемо баламутити волоский нарід, а вам, панотцї румунїзатори, засі від нашого руского народу. Ви все горлаєте „унїя“, а то от яке ваше православіє, якісь трікольори та траскоти. Навіть на стан ваш забуваєте, ним помітуєте, так що трудно чесному р у с к о м у панотцеви сегодня бути. А до вас, чесні рускі резеші, кличемо, не йдіть у лапку румунїзаторів, не дуфайте на їх голі слова, а держіть твердо з руским народом, просьвічуйтесь, а будете мати приналежне вам значінє і повагу в народї. А ви, панотче Рудейчук з імостею і вашим даскалом Альботою, коли ви наші церковні приноси держите для

наших ворогів, знайте, що ми їх більше не принесемо до Божого дому, бо они не йдуть на боже, а на диявольске.

Як бідні збогатіли.

(*Дальше*).

8. Богацтва убогого села.

Одного разу було сумно в християньскій господі; господарі сиділи, поспускавши голови, мовчки, або шептали щось з собою по-тиху, часом зітхнув тяженько оден або другий.

Знав Михайло Гуменюк, о що тут ходило; з-разу розмовляв щось з Гринихою в шинковій комнаті, потому вийшов до господи, а всїх очи звернули ся на него.

„Чи знаєте, що ся стало?“ запитав єго присяжний.

— „Знаю добре,“ відповів молодий Гуменюк; „засеквестровано вісьмох господарів за банкові довги, а небавком спаде тото саме ще й на других, що в банку задовжили ся.“

„Ой так,“ сказав Стефан Склепчук; „вже по нас, треба буде піти з села з костуром жебрачим, бо кождий з нас бідний, і громада не має чим ратувати ся!“

„Ой так, так!“ кликали иньші.

— „А я вам кажу, що так не є,“ відпер сьміло молодий Гуменюк і поглянув доокола.

— „Ви кажете, люди добрі, що ви убогі, що часто не маєте що їсти, що не маєте чим оплачувати податки, забезпечити ся від вогню і граду, що вас не стає закупити собі лїпшу худобу, не стає поліпшити ваше господарство. А я кажу вам, що то все — неправда! Ви богачі; лише що тих богацтв не знаєте анї відшукати анї їх ужити, і они марнїють у ваших руках без всякого пожитку.

„Ви ся сьмієте? Не віриTe менї? Тож я зараз вам вичислю самі важнїйші богацтва, котрі громада ваша посїдає, а котрі почасти до кождого з вас належать, але ви не хочете з них пожиткувати.

„Насамперед тоті розлогі пасовиска. Деинде то би люди мали великий пожиток з так великого шмату землї. А який же ви маєте з них пожиток? Що троха сухоребрих коровиць плентає ся по них від весни до осени і часто-густо примирає на них з голоду? Що вода заливає їх що-року і обриває їх вам що-року по кусникови? Коби ви лиш хотїли троха рук приложити до тих пасовиск і мене послухали, то би на них найшли скарби.

„А тепер друге. Коли перед кількома роками з'їхала на наш ґрунт сервітутова комісия, то она розділила пасовиска спільні межи громаду і двір, а за служебність лїсову признала вам 2400 кор., котру мав дїдич заплатити. Тогди казали ви, що вам належить ся 8000 кор., отже ви тих 2400 кор. не приймаєте і будете з дїдичем правувати ся. Знайшли ся злі люди, що вас під'юджували і до процесу намовляли, котрого ви не могли виграти, бо не мали за собою права, і лиш дурно тратили час і гроші.

„А ви вірили злим дорадникам, що нас хотїли визискати; казали собі писати просьби і находили ся з ними немало. Тимчасом небіщик дїдич зложив наказані 2400 кор. в депозитї. Не можна-ж то було тоті гроші вже давно відобрати і громадску касу ними заложити і з неї ратувати ся в потребі, замість оплачувати страшну лихву?“

— „А то ми відберемо тепер тоті гроші і поділимо ся ними,“ сказав оден з тих, що були найбільше задовжені.

— „Ой ні“ — відповів єму Михайло, — „дїлити ся тими грішми не вільно. То власність спільна цїлої громади: можете всї ратувати ся нею в потребі, але не можете єї розшарпати, бо не маєте до того права. Радше мусите тоту касу в цїлости оставити вашим дїтем, щоби і они могли мати з неї ратунок в потребі.

„А тепер трете. Знаю від мого тата, що тут в сїм селї був колись шпихлїр громадский, до котрого давнїйше що-року ссипували збіже. Збіже тото порозпожичали деякі з вас на засїви, а не віддали. Нїхто не упоминав ся, і так річ позабула ся. А прецїнь тото збіже було спільною громадскою власностию, отже оно пропасти не може. Межи тими, що позичали а не віддали, певно будуть і такі бідаки, котрим нинька не легко віддати; отже їм довг їх розложить ся на малі пайки і на довший час. Але є й такі, що можуть віддати, хочби й нинї. Тож маєте знов скарб немалий, котрим в бідї людий поратувати можна і не допустити, щоби земля, що живила наших батьків, перейшла в чужі руки.

„Четверте. Дав нам Господь Бог велике богацтво в добрій земли; але она не родить вам так, як повинна. Не дбає о вас, бо ви о ню не дбаєте. Що она може більше родити, маєте примір на поли двірскім та також і на моїм ланї. Коли менї і дідичеви родить ся з морґа землї по 9 кірців пшеницї а по 11—12 кірців жита, то длячого би і у вас так само родити ся не могло, коли земля однака, а і дощ у мене частїйше не падає, як у вас? Причина, що ваші ниви не родять так, як мої, лежить в тім, що не розумієте і не хочете коло землї добре ходити і її, як належить, управляти. Через невіжу і лїнивство марнують ся отже знов великі скарби і не приносять людям пожитку.

Пяте. Маємо бистрий потік в селї. Деинде дбалі люди хіснували би з того і витягали гроші, бо би заложили на тім потоцї млин або яку иньшу фабрику; а той, що збудував би тоту фабрику, платив би за те чинш громадї. А ви який маєте пожиток з потока? Хиба той, що потік заливає вам що-року пасовиска, замулює луки і кусник по кусникови землї обриває.

„Шесте. Маєте дальше білий камінь під горою, з котрого можна би вапно палити і за него гроші мати.

„Семе. Маєте в селї глину, з котрої, якби хто знав, міг би цегли випалювати і горшки лїпити.

„Осьме. Маєте над потоком дикі иви і верби, лише правда, що їх тепер пообгризали вівцї. Але якби їх зашанувати, то можна би з них плести коші і полукішки возові, що приносило би що року немалий гріш.

„Девяте. Маєте корови, котрі, якби їм давати їсти, кілько треба, могли би давати молока 6 разів більше, як дають нинї, — і були би знов гроші за масло і сир. А тогди було би і гною зо три рази більше від тих коров, як нинї, і збіжа родило би ся більше на тім гною.

„Бачите отже, люди добрі, кілько то богацтв маєте в округи себе, — а кажете, що ви біднї! Лиш би треба взяти ся до тих всїх богацтв, розумною працею і витревалостию, а найдете їх на кождім місци.

„Але всїх тих богацтв не спостерігали ви до тепер, будь через невіжу вашу будь — ударте ся в груди і признайте ся! — через лїнивство, неохоту до працї і байдужність. А кількож то дорогого часу цїлком марнуємо! Лїтом, правда, працюємо, навіть досить тяжко, — хоч не всї однаково, бо не оден ґуздрає ся зо два дни коло роботи, котру би міг в однім дни укінчити. Але зимою, коли то з 24 годин на добу є ледве 8 годин сьвітла а 16 годин ночи або помороки, кілько то тих годин пересидить ся з люлькою в зубах, з заложеними руками перед теплим комином, вдивляючи ся безмисленно в огонь або в дим, балакаючи нї об сїм нї об тім, або куняючи в коршмі при чарцї. Кілько то гроший заробив би не оден, коби научив ся сякого-такого ремісла і тоті години, вільні від рільної працї, употребив розумно і хосенно.

„Я знаю, люди добрі, що то трудно позбути ся від разу старих навичок і налогів; я знаю, що то не легко кождому видобути ся з біди власними силами; я знаю, що часу мине немало, заким все тото лихо, що вкорінило ся

в нашім селї, дасть ся викоріните і переробити. Але благаю і заклинаю вас на все, зробіть хоть добрий початок, — а поволи, при божій помочи, підемо що-раз дальше до лїпшого. Зробім лише початок, а тим початком най буде стоваришенє, оперте на любві християньскій і на рахунку.“

9. Перший ратунок.

В кілька днів пізнїйше скликав Михайло цїле село до господи на раду громадску і промовив до господарів так:

„Казав я вам недавно, що ратунок наш розпочати мусимо від завязаня стоваришеня, і то не одного, бо побачите, як в дальшім ходї з одного вивязує ся друге.

„Пізнїйше обговоримо подрібно, як має кождий заховувати ся, щоби не лише виліз з біди, але прийшов ще до сякого-такого майна. Однак на то треба часу, а тут вже в сїй хвили треба ратувати наших сусїдів від заглади; тут треба зараз значних гроший, а коли їх нема під рукою, треба пожичити. Однак не на лихву, як до тепер робило ся, бо лихва не ратує, але нищить, а на уцтивий, малий процент і на сплату малими ратами“,

— „А деж би хто пожичив, і то на малий процент?!“ закликав присяжний Марко.

„Пожичать, і то радо пожичать, — відповів Михайло; — але ми самі зробимо початок: я дам 400 кор., панотець обіцяв 600 кор., дїдич 1000 кор., так маємо на початок 2000 кор., але під услівєм, що члени громади завяжуть таке стоваришенє, котре спільно дасть поруку тої пожички. Бо очевидно, що нїхто не схоче гроші викинути; а єсли кому пожичає, то хоче мати певність, що їх колись відбере.

„Нинї найпильнїйшою нашою потребою є, ратувати від лїцитациї вісїм господарских ґрунтів, і відтак других вісїм до десятьох, котрих дожидає лїцитация в короткім часї, а на то все треба нам мати зараз 6000 кор.

„2000 кор. пожичимо громадї ми: дїдич, сьвященик і я, як то я вже вам казав. Решту, котрої ще недостає громадї, пожичить нам видїл краєвий, коби лиш була певна порука, що тоту пожичку віддасть ся в своїм часї.

„Отжеж то громада мусить тим, котрі нам гроші пожичають, дати поруку своїм майном. А знов громадї дає поруку своїм майном кождий господар, котрий з тих гроший возьме що на сплату довгів.

„Коли-ж громада прецїнь не схоче викинути з ґрунту своїх довжників, як то роблять лихварі, то не пожичить нїкому гроший на сам застав землї, але вимагати буде ще від свого довжника приреченя: що на сплату того довгу не буде продавати ґрунту, а що буде працею рук своїх уцтиво гроші заробляти і зарібком тим потроха, але правильно довг свій сплачувати. А щоби була певність, що довжник додержить свого приреченя, потрібна порука всїх за одного, а одного за всїх. Заложимо стоваришенє взаїмної помочи.

„Хто не належить до стоваришеня, той нїколи від стоваришеня пожички не дістане. А хто дане приреченє раз зломить, той стратить віру й буде з товариства з ганьбою вичеркнений.

„Побачите, що, коли раз зробимо таке стоваришенє, то в короткім часї буде оден по другім до него записувати ся; навіть такий, що не буде потребувати пожички, приступить, щоби там зложити свій гріш на певний, хоч малий процент.

„Ми мусимо від разу думати о тім, щоби було звідки сплатити пожичку в своїм часї. Отже мусимо думати, як би поліпшити наші господарства, так кождого з осібна як і спільне громадске, — через що помножать ся наші богацтва.

„Длятого заложимо єще **„касу пожичкову і щадничу“**, з осібних фондів, о котрих вам казавєм. З часом завяжемо може ще не одно иньше стоваришенє.

* * *

Господарі заложили дійстно в короткім часї „стоваришенє взаїмної помочи“, і підписали статути, котрі Михайло привіз із руской друкарнї в Чернівцях.

З-разу було їх в стоваришеню лише 30, потому число то щораз збільшило ся, так що наконець всї господарі з Дуброви вписали ся до того товариства, з виїмою кількох, котрих задля їх налогового пяньства і злого поведеня не принято до товариства.

Цїлию стоваришеня було: ратувати і спирати ся взаїмно, як в клопотах грошевих так в господарских і правних; боронити землї членів від примусової продажи за довги; а коли вже який розтратник в селї конечно хотів продати свою землю, то помагати людям уцтивим до купна єї, або набути в спілцї, а не допустити нїколи лихваря, аби закуплював ґрунт і осїдав в селї; посередничити в добровільних продажах і купнах землї, насїня, знарядів господарских і товарів, наконець залагоджувати дорогою полюбовного суду всї спори родинні і сусїдскі, які би могли проявити ся межи членами стоваришеня.

Членом стоваришеня міг бути кождий мешканець Дуброви без ріжницї стану і пола, коли був повнолїтний і знаний з чесного житя.

Не міг бути членом стоваришеня налоговий пяк, лїнивець, розтратник, процесович, анї чоловік, на котрім тяжіла пляма злодійства або якого другого нечесного поступку.

Члени мали право затягати пожички з каси стоваришеня, оскілько би старчили на то єго фонди, і сплачувати їх ратами.

Члени зобовязали ся крім того: провадити житє моральне, вистерігати ся пяньства і непотрібних бенкетів весїльних, хрестинних і похоронних. В недїлї і сьвята мали сходити ся до господи християньскої в Дуброві, щоби там читати або слухати оповіданя.

Кождий платив до каси товариства місячно малу вкладку. Як котрий з членів волів дати стоваришеню працю нїж гроші, то обовязаний був, місто заплати відробити в кождім місяци оден день, котрий визначив заряд стоваришеня. Заряд товариства мав постарати ся о таку роботу, до якої член був спосібний.

Фонди товариства складали ся: з вкладок місячних; з надвижок відсоток, побираних від даваних пожичок; з ощадностий, вкладаних членами часово до каси товариства на процент; з пожичок, затягнених через товариство у осіб третих; з дрібного зиску за посередниченє в купнї і продажи.

Товариство платило від всяких пожичок, затягнених через стоваришенє, як також і від вкладок ощадности членам по 5 процент від ста на рік.

Михайла вибрали касиєром товариства. Він, дїдич і сьвященик зложили приобіцяні суми, а члени громади, що приступали до товариства, складали місячні вкладки, або двір за них платив, а они відрабляли.

Всї пізнали зараз ужиточність стоваришеня, бо до гроший, що зложили члени, допожичив їм ще видїл краєвий потрібну квоту, тим чином удало ся на разї уратувати від загуби тих господарів, котрих ґрунта мали бути продані на ліцитациї.

10. Дальші улїпшеня.

Громада Дуброва не попристала лиш на тім однім, що спасла кільканайцять господарів від погуби, але крім того старала ся она всїми силами, щоби поправити добробит в селї.

Найперше постановила поставити й удержувати школу, мимо немалих клопотів і трудностий, в котрих находили ся в перших лїтах. З розговорів в християньскій господї прийшли всї до пересьвідченя, що їм треба науки і просьвіти. Они пізнали, що, якби були давнїйше мали більше науки і яснїйше річи бачили, не були би дали ся визискати лихварям і були би господарнїйшими і ощаднїйшими. Всї на те згодили ся, що то сьвята

правда, що Михайло нераз говорив: „гріш, виданий на школу, вертає з великим процентом". Виділи на Михайлї, які великі користи наука принесла не лише єму самому, але заразом цїлу громаду видобула з нещастя.

Школа в Дуброві відзначала ся перед иньшими: она була вигідна і простора, до неї притикав огород, красно оброблений, в котрім учитель учив дїти щепити деревця, управляти ярину і т. и. Поволи заглядали там і старші люди й научили ся не одної пожиточної річи, котра їм потому на добре вийшла.

Пан учитель був чоловік молодий, але вельми образований; він дуже любив свій стан, познакомив ся з Михайлом і був єго найсильнїйшою підпорою у всїх єго намаганях піднести громаду.

Фонди товариства щораз більше взмагали ся. Відобрано винагородженє за знесені сервитути враз з відсотками і зложено тоті гроші в касї; до того додано гроші з давних зсипів збіжевих і ще иньші суми, що були власностию громади, і утворено касу пожичкову; тою касою управляно дуже осторожно і совістно. Тим чином не оден громадянин міг ся поратувати з каси; а з оплачуваних відсоток збільшало ся майно каси.

* * *

Михайло звернув свою увагу також на пасовиско, котре до тепер з неладу марнїло, і поправив єго в чудовий спосіб. Злишню воду спроваджено ровами, подїлено пасовиско на части і відзначено їх бороздами; на тих частях мала пасти ся худоба в певних часах так, щоби цїлого пасовиска не здоптала. Взяли ся також працювати над піднесенєм худоби; учили і пильнували, щоби худобу, як належить, годувати і чисто удержувати. Небавком не треба було вже учити і дозирати, бо кождий дбав сам за свою худобу, пізнавши, який з того мав хосен.

(Дальше буде).

Недбайлиця.

(Образок із житя.)

В однім селї жило побіч себе двох сусїдів: Гнат і Пилип. Гнат був дуже завзятий до працї а Пилип недбалий. Тай жінка Гнатова з цїлою челядкою була дуже запопадлива, ба нераз і передила в роботї. Дїти горнули ся при роботї то до тата, то до мами, та загрівали їх своїм дзїдзїканем ще до більшої витривалости. Пилип противно спав до пізна й нїколи не щадив Божого часу. Дїти єго пішли також в слїд за ним, ба навіть жінка єго, котра ще дївкою при родичах своїх була гарна робітниця, подала ся з часом за своїм чоловіком недбайлицею. Гнат доробив ся з часом красного маєтку й став передним ґаздою в селї, а Пилип, зайшовши через недбальство в довги, попродав поля й лишив ся тільки з хатою й десятьма пражинами города. Бувало прийде Гнат до Пилипа наймати єго до роботи, а Пилип як зачне виводити бесїдою та вичїхувати ся то в голову, то в потилицю, то в живіт, що аж прикро стане Гнатови. Далї питає Гнат нетерпеливо: „Но, то кажи, Пилипе, вже раз, не чухай ся тілько, прийдеш сегодня до мене молотити, чи нї?

„А я знаю що робити, — що ти кажеш, стара," звертаєсь Пилип до своїї жінки, „йти чи не йти, як кажеш?"

„Та як собі хочеш" відповідає жінка, менї що там до твої роботи, хочеш, іди, а не хочеш, то не йди!

„Ноно, то я піду", відповідає млаво Пилип. Потім почав взувати ся, а що волока перегнила, урвала ся, зачав на дїти кричати й нові волоки сукати. Жінка з недогляду посунула люльку в грань, через що почалась в хатї ще гірша лайка. Гнат дивуючись, що Пилип не приходить, пішов знов за ним і почав з воріт кричати. Через хатний гамір не було чути голосу Гната й нїхто із хати не виходив. Гнат зблизившись д хатї: „А що не йдеш, Пилипе, молотити.

„Таже йду, лиш най волоку досучу", відповідає Пилип.

Тепер знудило Гната Пилипове недбальство, а що сонце було вже високо в обіда, сплюнув Гнат і пішов домів. Та

не лиш що Пилип так лїниво та недбало збирав ся, він так само йшов, говорив, ба й їв. Бувало йде дорогою, а здибавшись з ким — хоть би й з незнакомим, питає: „А не маєте шо у люльку?“

Єго рівня притакує, уступають спішучим до працї з дороги в бік, сїдають, виймають люльки, вишпортують пригарі, пробують, чи цибухи не заткані, а наслинивши й вимявши в ротї маркотку, набивають люльки. Люди тим часом переходять. Дехто з переходячих замітить дещо з усьмішкою й проходить дальше. Прийшовши під полудне на ниву, а увидївши других обідати, сїв Пилип і собі обідати. Кусень за куснем жвакає помалу а ще поволїйше ликає. Другі робітники, пообідавши, знов взяли ся до роботи а Пилип розклавши ватру, люльку запікає. Чи гадаєте, що Пилипови в голові що день пройшов а він нїчого не зробив? Чи може єму про єго дїти серце заболить, що вони голодні, голі і босі? Чи може єму в голові, що завтра не буде що до губи взяти? — Нї, недбайлицї все одно...

Іля Ілюк.

Всячина.

З Товтрів пише нам господар Василь Грималюк, які там прекрасні порядки в школї і широко описує, як щиро опікують ся тамошною молодїжию панотець Т. Драчиньский і управитель школи п. Дмитро Альбота. Господар Грималюк дуже полюбив собі гарний сьпів молодїжи, єї поступ в школї і згадує про жертволюбність обох Товтрівских просьвитителїв, що радо жертвують при кождій нагодї свої лепти на закуплене шкільних приборів для найбіднїйших школярів. — Честь їм за то!

Нагороди за годівлю худоби роздавати буде рада краєвої культури сего понедїлка (20. вересня) в Ш и п о т ї, 13. жовтня у В и ж н и ц и, в четвер, 16. жовтня в С т о р о ж и н ц и а в пятницю, 24. жовтня с. р. в Ч е р н і в ц я х, завсїгди о 10. годинї перед полуднем господарям із сих повітів. Перед усїм нагороджувати будуть расову худобу швайцарску. Нагороди дістануть лиш ті господарі, що виховали худобу або мають єї хоч рік у себе. Нагороджену худобу не вільно продавати через цїлий рік у другий повіт або на заріз чи на перепродаж. Хто би хотїв продати премійовану худобу, мусить о тім повідомити старосьтво. Хто приведе худобу на премійоване, мусить принести з собою й карту на ту худобу. Роздавати будуть нагороди по 10 до 60 корон за бугаїв, корови і телицї. Рівночасно будуть роздавати б е з п л а т н о лїценциї (позвіл) на бугаїв. Близше довідати ся можна в старостві.

Письмо з Вовчинця. Нам прислав біблїотекар Вовчиньскої читалнї, чесний парубок Дмитро С е ґ е д и н, отсе письмо на науку молодим і старим: „Вповідають люди, що давними часами ми грали, а нехрести лїзли в терне тай по терню танцювали. А тепер нема таких тверезих християн, щоби грали, тай нема таких нехрестів, щоби в терню танцювали. Тепер нехрести грають а православний нарід танцює в терню. А знаєте чим грають? Не скрипков, а горівков тай векслями! Нас є в громадї тисяч дві-три душ, а жидок оден робить з нами що хоче. А чому, бо ми не тверезі. Ми не ходимо до читалнї, але до коршми, де наша згуба. Богато ми би зискали, як би всї ми покинули коршму. Се можна вирахувати. От нас в однїй громадї 270 нумерів. Кладїм на оден нумер лиш 25 корон на горівку, то вийде сума 6750 корон на рік. От, панове ґазди, видите, що то за велика сума що року йде на непотрібне! Коби то всї люди й громади хотїли порахувати ся і установити тверезість, яке би то добро було для громади! Люди могли би купувати паньскі лани і фільварки, мали би красну одежу, худобу.

Посилаю відомість й щиру подяку від всего серця, за даровану щепку, дуже красна й весела, уросла сего року 12 цалів, а пустила 6 младиків, я ю посадив серед саду. За то вам дуже красно дякую й поздоровляю вас щастєм-здоровлєм; жийте многая лїта!

Видає Товариство „РУСКА РАДА“. За редакцию відповідає ВОЛОДИСЛАВ СЕКЕРСКИЙ.
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом В. Секерского.